

Azərbaycan Respublikasının
Medianın İnkişafı Agentliyi

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyalarının inkişaf etdirilməsi

İnternet əsrində yaşayırıq və həyatımızın hər hissəsində yeni texnologiyaların təsirini hiss edirik. Elə bir insan tapılmaz ki, informasiya-kommunikasiya texnologiyalarından istifadə etməsin, yaxud ona marağ göstərməsin. Yeni texnologiyalar, kompüterlər, ağıllı telefonlar, daha fərqli texnologiyalar, vasitələr həyatımıza sirayət edir.

"Ağıllı kənd", "ağıllı şəhər" və başqa yeniliklər var ki, biz onları yeni texnologiyaların hesabına gərəyə çevirmişik. Bu baxımdan, Azərbaycanın bu sahədə uğurları az deyil. Əlbəttə, nano texnologiyalar yiyələnmək üçün gələcəyimiz olan uşaqlara informasiya texnologiyaları uşaq bağçasından, orta məktəblərdən tədris edilməyə başlamalıdır. Bundan əlavə, təkə informatika, alqoritmika və digər aidiyyət dərslərin tədrisində deyil, başqa fənlərin tədrisində də texnologiyalardan, xüsusi təchiz olunmuş kompüterlərdən istifadə edilməlidir. Orta məktəblərdə informasiya texnologiyaları necə tədris olunur? Orta məktəblərin kompüter, internet təchizatı, informatika kabinetləri hansı səviyyədə qurulub?

Məktəblərin kompüter təminatı necə həyata keçirilir?

Məktəblərin kompüter təminatından danışarkən qeyd etmək olar ki, 2000-ci illərin əvvəllərindən fərqli olaraq, bu gün demək olar məktəblərin böyük əksəriyyəti kompüterlə təminat olunub, bir çox məktəblərdə ayrıca kompüter otaqları var ki, burada informatika, alqoritmika və başqa fənlər tədris olunur, şagirdlər tapşırıqları kompüter üzərindən işləyirlər. Mütəxəssislər qeyd edir ki, xüsusən də şəhər məktəblərində buna xüsusi diqqət göstərilir. Əlbəttə, informasiya texnologiyalarının əyani tə-

drisi üçün məktəblərdə güclü internet sistemi də olmalıdır ki, dərslər prosesi kəsintisiz başa çatсын. Mütəxəssislər qeyd edir ki, 2004-cü ildə hər 1000 şagirdə 1 kompüter düşürdüsə, 2012-ci ildə hər 20 şagirdə 1 kompüter düşürdü, bu gün isə mənzərə tamamilə dəyişib, elə məktəblər var ki, az qala hər şagirdə bir kompüter düşür, bəzən iki şagird bir kompüter bölüşür. Onu da qeyd edək ki, 2013-cü ildə Azərbaycan məktəblərinin 83 faizinin kompüter avadanlıqları ilə təminat olunduqlarına dair informasiyalar vardı. İKT sahəsində həyata keçirilmiş olan "Azərbaycan Respublikasında ümumtəhsil məktəblərinin informasiya və kommunikasiya texnologiyaları ilə təminatı Proqramı" çərçivəsində bu sahədə böyük işlər görülüb.

"Elektron Məktəb" layihəsi...

Təbii, elektron təhsil texnologiyalarının təbiiqinin genişləndirilməsi məqsədi ilə "Elektron Məktəb" layihəsi 2008-ci ildən etibarən həyata keçirilir. Bu layihənin də məktəb həyatında rolu az olmayıb.

Qeyd edək ki, 2016-cı ildə ölkə üzrə 43 ümumi təhsil müəssisəsi "Elektron məktəb" layihəsinə cəlb olunmuşdu və layihənin məqsədi informasiya-kommunikasiya texnologiyalarının təhsil sistemində geniş və hərtərəfli istifadəsi, o cümlədən əldə edilmiş müsbət nəticələrin

İnformasiya-kommunikasiya texnologiyalarının inkişafında orta məktəblər mərhələsi..

Azərbaycanın digər təhsil müəssisələrində tətbiqi idi. O da vurğulanırdı ki, "Elektron məktəb" layihəsinə cəlb olunan ümumtəhsil məktəbləri Bakı, Gəncə, Sumqayıt, Şirvan, Lənkəran, Şamaxı, Quba, Tovuz, Ağdaş və Ağstafada yerləşirdi. "Elektron məktəb" layihəsi çərçivəsində seçilmiş təhsil müəssisələrində vahid informasiya mühiti yaradılırdı, təhsil müəssisələri zəruri avadanlıqlar, proqram təminatı ilə təminat edililib, kadrların (inzibati, pedaqoji, texniki və s.) İKT sahəsində bilik və bacarıqlarının artırılması üçün tədbirlər görüldü. Bununla yanaşı, təhsil müəssisələri fiber-optik kabel vasitəsi ilə Azərbaycan Təhsil Şəbəkəsinə sürətli çıxışla təminat edilmişdi. Bir sözlə, layihənin həyata keçməsi üçün zəruri işlər görüldü. Ümumiyyətlə, "Elektron məktəb" layihəsi çərçivəsində tədris müəssisələrində tətbiq olunan texnologiyalar Azərbaycanda informasiya kommunikasiya texnologiyalarına əsaslanan Milli Təhsil Modelini formalaşdırmağa xidmət edib. Qeyd edək ki, bu layihə üçün pilot məktəblər seçilmişdi və pilot məktəblərdə "bir şagird - bir

kompyuter" layihəsi də tətbiq edilirdi. Layihə çərçivəsində məktəblilərə həm dərstdə, həm də evdə istifadə üçün noutbuklar verilmişdir. Bu, tədrisdə informasiya texnologiyalarının tətbiqini daha da effektiv etmişdi. Eyni zamanda "Elektron məktəb" layihəsinə qoşulan məktəblərdə elektron jurnallardan və valideyn nəzarət sistemindən istifadə olunur. Bu həllər vasitəsilə məktəblərin daxili idarəetməsi həyata keçirilir, şagirdlərin qiymətləndirilməsi üçün elektron jurnallardan istifadə olunur, valideynlər öz uşaqlarının davamiyyətini onlayn rejimdə və ya SMS-lər vasitəsilə izləyə bilirdilər. Bu proseslərin hamısı mövcud təhsil sistemində yaşanan yeniliklərə bir dəstək, stimol oldu ki, bu gün daha böyük layihələrin şahidi oluruq.

Məktəblərin elektron sistemə qoşulması istiqamətində...

Əlbəttə, məktəblərin kompüterləşdirilməsi işinin belə sürətlə həyata keçirilməsinin təşəbbüskarı ölkə başçısı İlham Əliyevdir və onun təhsil sahəsinə göstərdiyi qayğı təqdirəlayiqdir. Onu da bildirək ki, təkə

paytaxt məktəblərinin deyil, ən ucqar rayon və kəndlərin də kompüter təminatı mövcuddur. Məktəblərin elektron sistemə qoşulması istiqamətində dövlətin həyata keçirdiyi fəaliyyət genişdir. Elm və Təhsil Nazirliyinin məktəblərin kompüter təchizatı ilə bağlı məlumatında qeyd edilir ki, 2021-ci təqvim ilində ölkənin təhsil müəssisələri üçün indiyədək ən çox sayda - 21 000 kompüter alınıb. Məktəblərin yeni alınmış kompüterlərlə təchizatı nəticəsində 300 min şagirdin rəqəmsal bacarıqları artacaq, 400 minə yaxın şagirdin summativ qiymətləndirilməsi rəqəmsallaşır, 5 regionun (Bakı, Gəncə, Mingəçevir, Şirvan, Sumqayıt) 365 min nəfər şagirdi üçün e-jurnal və e-gündəlik sisteminin tətbiqi mümkün olub. Qeyd edək ki, pandemiya dövründə də bu sahədə xeyli işlər görüldü, onlayn tədrisə keçid məsələsində elektron resurslardan geniş istifadə olundu. Məktəblərin yeni nəsil kompüter, informasiya texnologiyaları ilə təchiz olunması prosesi 2022-ci ildə də davam etdirilib. Bu gün məktəblərin böyük əksəriyyətinin öz kompüter şəbəkəsi var. Əlbəttə, bu amillər şagirdlərin gələcəkdə yeni texnologiyaları daha dərindən mənimsəməsinə, gələcəkdə tətbiq etmələrinə şərait yaradacaq. Onu da vurğulayaq ki, bu sahədə tədrisi də yüksək peşəkarlığa malik müəllimlər həyata keçirir.

Gələcəyimiz yeni texnologiyaların inkişafı ilə bağlıdır və odur ki, orta məktəblərdə bu işin günü-gündən daha da müasirləşməsinə ehtiyac var...

İradə SARIYEVA

Yazı Azərbaycan Respublikasının Medianın İnkişafı Agentliyinin maliyyə dəstəyilə çap olunur.